

ORJİNAL MAKALE / ORIGINAL ARTICLE

BalıkesirSağlık Bilimleri Dergisi / BAUN Sağ Bil Derg
Balıkesir HealthSciencesJournal / BAUN HealthSciJ
ISSN: 2146-9601- e ISSN: 2147-2238
Doi: <https://doi.org/10.53424/balikesirsbd.1096725>

Annelerin Akıllı Telefon Bağımlılığı ile Ebeveynlik Düzeyleri Arasındaki İlişki: Kesitsel Bir Çalışma

Selin DEMİRBAĞ¹, Dilek ERGİN¹, Duygu KARAARSLAN¹,
Nesrin ŞEN CELASİN¹

¹Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği

Geliş Tarihi / Received: 31.03.2020, Kabul Tarihi / Accepted: 14.09.2022

ÖZ

Amaç: Bu araştırmanın amacı 18-48 aylık kronik hastalıklı çocukların annelerinin akıllı telefon bağımlılığı ile ebeveynlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemektir. **Gereç ve Yöntem:** Araştırma, analitik-kesitsel tiptedir. Araştırma, Şubat 2021–Mart 2022 tarihleri arasında Türkiye'nin batısında bulunan bir üniversite hastanesinde kronik hastalığa sahip 18-48 aylık çocuklara refakat eden ve araştırmaya katılmayı kabul eden 140 anne ile yüz yüze görüşme tekniği ile yapıldı. Veri toplama araçları Sosyodemografik Form, Ebeveynlik Ölçeği, Akıllı Telefon Bağımlılığı-Kısa Formu Ölçeği'dir. **Bulgular:** Annelerin Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği puan ortalamaları ve bağımlık düzeylerinin düşük olduğu bulundu. Ebeveynlik Ölçeği'nin puan ortalamalarının düşük olduğu ancak olumlu ebeveynlik gösterdikleri bulundu. Akıllı telefon bağımlılığı ölçeği ile çocuğun cinsiyeti, annenin yaşı, annenin telefonda vakit geçirme süresi ve telefon kullanmanın sorumlulukları engelleme durumu arasında anlamlı fark olduğu saptandı ($p<0.05$). Ebeveynlik ölçeği puan ortalaması ile ailenin gelir durumu ve annenin telefonda vakit geçirme süresi arasında anlamlı fark olduğu saptandı ($p<0.05$). Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği toplam puan ortalaması ile Ebeveynlik Ölçeği toplam puan ortalaması arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde anlamlı zayıf bir ilişki olduğu saptandı ($p<0.05$). **Sonuç:** Annelerin akıllı telefon bağımlılık düzeylerinin düşük olduğu ve olumlu ebeveynlik gösterdikleri ve aralarındaki ilişkinin anlamlı olduğu görüldü.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn, Akıllı Telefon, Bağımlılık.

The Relationship between Smartphone Addiction and Parenting of Mothers: A Cross-Sectional Study

ABSTRACT

Objective: The aim of this study is to determine the relationship between smartphone addiction and parenting levels of mothers whose 18-48-month-old with chronic diseases. **Materials and Methods:** The research is analytical-cross-sectional type. The research was conducted by face-to-face interview with 140 mothers were accompanying 18-48 months-old-children with chronic diseases in a university hospital in western Turkey between February 2021 and March 2022 and agreed to participate in the study. Data collection tools are Sociodemographic Form, Parenting Scale, Smartphone Addiction Scale-Short Form. **Results:** It was found that the mothers' smartphone addiction scale mean scores were low. It was found that the mean scores of the parenting scale were low, but they showed positive parenting. It was determined that there was a significant difference between the smartphone addiction scale and the gender of the child, the age of the mother, the time spent by the mother on the phone, and the state of using the phone to prevent responsibilities ($p<0.05$). It was determined that there was a significant difference between the parenting scale mean score and the socioeconomic levels of the family and the time spent by the mother on the phone ($p<0.05$). There is a statistically significant low positive correlation between the total mean score of the Smartphone Addiction Scale and the total mean score of the parenting scale ($p<0.05$). **Conclusion:** It was observed that the mothers' smartphone addiction levels were low and they showed positive parenting and the relationship between them was significant.

Keywords: Parent, Smartphone, Addiction.

Sorumlu Yazar / Corresponding Author: Selin DEMİRBAĞ, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, Manisa, Türkiye.

E-mail: selin.demirbag.cbu@gmail.com

Bu makaleye atf yapmak için / Cite this article: Demirbağ, S., Ergin, D., Karaarslan, D., & Şen Celasin, N. (2023). The relationship between smartphone addiction and parenting of mothers: A cross-sectional study. *BAUN Health Sci J*, 12(2), 263-270. <https://doi.org/10.53424/balikesirsbd.1096725>

BAUN Health Sci J, OPEN ACCESS <https://dergipark.org.tr/pub/balikesirsbd>
This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

GİRİŞ

Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK] 2021, Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması sonucunda 16-74 yaş arasındaki bireylerin cep telefonu kullanım oranı 2018'de %92.7 iken 2021'de %96.0'ya yükselmiştir. Akıllı telefonların kullanım alanlarının çoğu ve günlük yaşama sağladığı kolaylıkların fazla olması bu durumun en büyük sebepleri arasındadır. Ancak teknolojik araçların kullanımındaki yaygınlık, bireyin kişilerarası ilişkilerini, fiziksel ve mental sağlığını, genel işlevselliğini olumsuz etkileyebilmektedir (Busch ve McCarthy, 2021). Teknolojik araçların sağlıklı ve aşırı kullanımı ile bağımlılık oluşabilmektedir (Fidan, 2016). Diğer teknolojik araçlara göre akıllı telefonların kullanımındaki kolaylık, bireylerde akıllı telefon bağımlılığının gelişme olasılığını arttırmaktadır (Noyan ve ark., 2015). Akıllı telefonun aşırı kullanımı olarak tanımlanan Akıllı Telefon Bağımlılığı [ATB], bireyin iş, aile ve sosyal hayatında sorunlar yaşanmasına neden olmaktadır (Sırakaya ve Seferoğlu, 2018). Dahası ATB (phubbing) yetişkinlerin tüm yaşam rollerini etkilediği gibi ebeveynlik rolünü de olumsuz etkilemektedir (Yazıcı ve Özcan, 2021). Özellikle annenin, çocuğun fiziksel, bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimlerinde kilit rol oynaması (Karababa, 2019) ve annelerin gösterdiği genel tutum ve disiplin uygulamalarının çocuğun akademik başarısını etkilemesi (Pancani ve ark., 2021; Tüfekçi ve Deniz, 2016) nedeniyle annenin ATB açısından değerlendirilmesi önemlidir. Bağımlılık, annelerin çocuklarına daha az ilgi göstermesine ve anne-çocuk ilişkisini bozarak çocukların olumsuz davranışlar sergilemesine neden olmaktadır (Niu ve ark., 2020; Wang ve ark., 2021). Bu bağlamda annelerin ATB düzeylerinin belirlenmesi ve gösterdikleri ebeveynlik düzeyleri ile ATB arasındaki ilişkinin belirlenmesi önemlidir. Ülkemizde çocukların internet, sosyal medya veya bilgisayar gibi bağımlılıkları ile ilgili birçok çalışma (Sırakaya ve Seferoğlu, 2018; Üstündağ, 2022; Yiğit ve Gülünç, 2020) bulunurken ebeveynlerin ATB düzeylerini inceleyen araştırmalar oldukça sınırlıdır (Yazıcı ve Özcan, 2021). Bu çalışmada, sağlıklı çocuklara göre ebeveyn bakımına daha fazla ihtiyaç duyan kronik hastalığa sahip çocukların ebeveynlerinin ATB ile ebeveynlik düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlandı. Araştırma Soruları:

- Annelerin ATB ve ebeveynlik düzeyleri nedir?
- Annelere ve çocuklara ait özellikler ATB düzeyini etkiler mi?
- Annelere ve çocuklara ait özellikler ebeveynlik düzeyini etkiler mi?
- Annelerin ATB ile ebeveynlik düzeyleri arasında ilişki var mıdır?

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın modeli

Araştırma, analitik-kesitsel tiptedir.

Araştırmanın yeri ve zamanı

Araştırma, Türkiye'nin batısında bulunan bir üniversite hastanesinde çocuk servislerinde (cerrahi, acil ve iki genel servis) yapıldı. Klinikte bir ay-18 yaş arası çocuklar

yatmaktadır. Hastanede bir adet çocuk oyun odası bulunmaktadır. Araştırma, Şubat 2021–Mart 2022 tarihleri arasında gerçekleştirildi.

Araştırma grubu

Araştırmanın evrenini, Nisan 2021-Aralık 2021 tarihleri arasında araştırmanın yapıldığı hastanede çocuk servislerinde yatan kronik hastalığa sahip 18-48 aylık çocuklara refakat eden annelerin tümü (N:235) oluşturdu. Örneklem büyüklüğü %80 güç, %95 güven aralığında ve etki büyüklüğü 0.20 alınarak hesaplandığında 142 olarak bulunmuştur. Evrenden olasılıksız rastlantısal örnekleme yöntemiyle seçilen, araştırmaya dahil edilme şartlarına uyan, araştırmanın yapıldığı tarihlerde çocuk servislerinde yatan kronik hastalığa sahip 18-48 aylık çocuklara refakat eden ve araştırmaya katılmayı kabul eden 140 anne araştırmanın örneklemini oluşturdu. Çalışmaya dahil olma şartları; çocuklar için çocuk kliniklerinde kronik hastalık nedeniyle yatıyor olması, çocuğun yaşının 18-48 aylık olması, ebeveynler için çocuk kliniklerinde yatan çocukların annesi olması, annenin iletişimin engelinin olmaması, çalışmaya katılmaya gönüllü olmasıdır.

Veri toplama araçları

Veriler, Sosyodemografik Form, Ebeveynlik Ölçeği [EÖ] ve Akıllı Telefon Bağımlılığı-Kısa Formu [ATBÖ-KF] kullanılarak toplandı.

Sosyodemografik form: Sosyodemografik Form, araştırmacılar tarafından literatür (Karababa, 2019; Tüfekçi ve Deniz 2016; Yazıcı ve Özcan, 2021) doğrultusunda hazırlandı. Form annelerin ve çocukların özelliklerini içermektedir.

Ebeveynlik ölçeği: Arnold ve arkadaşları (1993) tarafından 18-48 aylık çocukların ebeveynlerinin olumsuz disiplin uygulamalarını ölçmek amacıyla geliştirilmiş olup Tüfekçi ve Deniz (2014) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. 1-7 ölçekli likert tipte olan ölçek, toplam 30 maddeden ve Aşırı Gevşek Tutum, Aşırı Tepkisel Tutum ve Saldırgan Tutum olmak üzere üç boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alfa değeri; ölçek geneli 0.74, Aşırı Gevşek Tutum boyutu (7, 8, 12, 15, 16, 19, 20, 21, 24, 26 ve 30) 0.58, Aşırı Tepkisel Tutum boyutu (3, 6, 9, 10, 14, 17, 18, 22, 25 ve 28) 0.65 ve Saldırgan Tutum boyutu (2, 4, 7, 9, 11 23 ve 29) 0.64'tür. Ölçekten alınacak maksimum puan 210, minimum puan 30 olup ölçekte kesme puanı bulunmamaktadır. Ölçekten alınan puanın yükselmesi olumsuz ebeveynlik uygulamalarının fazla olduğunu yansıtmaktadır (Tüfekçi ve Deniz, 2014). Bu çalışmada Cronbach Alfa değeri 0.868'dir. Alt boyutların Cronbach Alfa değerleri; Aşırı Gevşek Tutum için 0.731, Aşırı Tepkisel Tutum için 0.661, Saldırgan Tutum için 0.539'dur.

Akıllı telefon bağımlılığı-kısa formu: Kwon ve arkadaşları tarafından akıllı telefon bağımlılığı riskini ölçmek için geliştirilen ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirliği Noyan ve arkadaşları (2015) tarafından yapılmıştır. Ölçek, 1-6 ölçekli likert tipte ve 10 sorudan oluşmaktadır. Ölçekten alınacak maksimum puan 60, minimum puan 10'dur. Testten elde edilen puan arttıkça bağımlılık için risk artmaktadır. Ölçeğin kesme puanı erkekler için 31, kadınlar için 33'tür. Türkçe ATBÖ-

KF'nin Cronbach Alfa değeri 0.867'dir. Bu çalışmada ise 0.872 olarak bulundu.

Verilerin toplanması

Hastanede yatan kronik hastalığa sahip 18-48 aylık çocukların annelerine çalışma açıklandı. Araştırmaya katılmayı kabul edenlerden yazılı onam alındı ve yüz yüze görüşme tekniğiyle veriler toplandı. Görüşmeler yaklaşık 15 dakika sürdü.

Verilerin değerlendirilmesi

Verilerin değerlendirilmesinde SPSS 26.0 paket programı kullanıldı. Tanımlayıcı verilerin sunulmasında ortalama, standart sapma, sayı, yüzde değerleri verildi. Araştırmada, numerik değerlerin normallik dağılımları için Kolmogrov Smirnov testi kullanıldı. Normal dağılım gösteren değişkenlerde bağımsız gruplar için Bağımsız Gruplarda t Testi, normal dağılım göstermeyen değişkenlerde Kruskal Wallis testi kullanıldı. Ölçek puanları (EÖ ve ATBÖ-KF) arasındaki ilişkiyi değerlendirmek için Pearson Korelasyon Testi kullanıldı. Araştırma verilerinin sonuçları güven aralığı %95 ve anlamlılık düzeyi $p<0.05$ olarak kabul edilerek değerlendirildi.

Araştırmanın etik yönü

Araştırma için Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Etik Kurul Başkanlığı'ndan Etik Kurul izni (19/12/2018-20.478.486 sayılı) ve çalışmanın yürütüldüğü hastaneden yazılı kurum izni alındı.

BULGULAR

Çocukların yaş ortalaması 35.28 ± 8.13 ay (min=18, max=48) ve annelerin yaş ortalaması 32.71 ± 6.51 yıl (min=22, max=46)'dir. Çocukların %42.9'u kızdır. Araştırmaya dahil edilen çocuklar ailede ortalama 1.85 ± 0.89 'uncu çocuktur. Hastanede yatan çocukların %17.8 nefrolojik, %17.8'i nörolojik, %21.5'i endokrin, %25.0'i solunum ve %17.8' onkolojik hastalıklara sahiptir. Annelerin %64.3'ü çekirdek aileye sahip, %78.6'sı orta gelir düzeyine sahip ve %60.7'si il merkezinde yaşamaktadır. Annelerin %92.8'si evli, %60.7'si ortaokul ve altı mezunu, %92.9'u çalışmamaktadır. Annelerin ortalama çocuk sayısı 2.07 ± 0.76 'dır. Annelerin telefonda vakit geçirme süresi ortalama 1.85 ± 1.04 saattir. Annelerin %67.9'u telefon kullanımının sorumluluklarını engellemediğini düşünmektedir (Tablo 1).

Tablo 1. Çocuklara ve annelere ilişkin tanıtıcı özellikler (n=140).

Değişkenler		Sayı	Yüzde
Çocuk yaş (ay) (X±SS)		35.28±8.13 (min=18, max=48)	
Çocuk cinsiyet	Kız	60	42.9
	Erkek	80	57.1
Çocuğun hastalık grubu	Nefroloji	25	17.8
	Nöroloji	25	17.8
	Endokrin	30	21.5
	Solunum	35	25.0
	Onkoloji	25	17.8
Kaçınıcı çocuk		1.85±0.89	
Toplam çocuk sayısı		2.07±0.76	
Aile tipi	Çekirdek aile	90	64.3
	Parçalanmış aile	20	14.3
	Geniş aile	30	21.4
Aile gelir düzeyi	Üst	10	7.1
	Orta	110	78.6
	Alt	20	14.3
Yerleşim yeri	Köy	25	17.9
	Kasaba	30	21.4
	İl merkezi	85	60.7
Anne yaş (yıl) (X±SS)		32.71±6.51 (min=22, max=46)	
Anne medeni durum	Evli	120	92.8
	Bekar	20	7.2
Anne çalışma durumu	Çalışmıyor	120	92.9
	Çalışıyor	20	7.1
Anne eğitim durumu	Ortaokul ve altı	85	60.7
	Lise ve üstü	55	29.3
Annenin telefonda vakit geçirme süresi (saat olarak)		1.85±1.04	
Telefon kullanımının sorumlulukları engellemesi	Evet	45	32.1
	Hayır	95	67.9

X= Ortalama, SS= Standart Sapma

Tablo 2'de ATBÖ-KF'nin puan ortalamasının 22.78 ± 10.54 olduğu bulundu. EÖ'nin puan ortalamasının 123.60 ± 31.16 ; alt boyutlar puan ortalamaları Aşırı Gevşek Tutum için 45.50 ± 13.68 . Aşırı Tepkisel Tutum

için 41.32 ± 10.79 ve Saldırgan Tutum için 28.14 ± 8.05 olduğu saptandı (Tablo 2).

Tablo 2. Akıllı telefon bağımlılığı-kısa formu ile ebeveynlik ölçeği toplam ve alt boyut puan ortalamalarının dağılımları.

Değişkenler	X±SS	Min-Max
ATBÖ-KF Ölçek Puan Ortalaması	22.78±10.54	10-46
EÖ Puan Ortalaması	123.60±31.16	50-210
Aşırı Gevşek Tutum alt boyutu	45.50±13.68	16-77
Aşırı Tepkisel Tutum alt boyutu	41.32±10.79	14-70
Saldırgan Tutum alt boyutu	28.14±8.05	11-49

X= Ortalama, SS= Standart Sapma

Tablo 3’de ATBÖ-KF’nin puan ortalaması, erkek çocuğu olanların (25.25±2.00) kız çocuğu olanlara göre (19.50±3.05); 32 yaş ve altındaki annelerinin (26.42±11.25) 32 yaşından büyüklere göre (19.14±8.70); telefonda 2 saat ve üstünde vakit geçirenlerin (26.92±10.84) 2 saatin altında vakit geçirenlere göre (21.64±10.51); telefon kullanımının sorumlulukları engellediğini düşünenlerin (26.11±13.46) sorumluluklarını engellemediğini düşünenlere göre (21.21±8.83) istatistiksel açıdan anlamlı olarak yüksek olduğu bulundu ($p<0.05$). ATBÖ-KF ile annelere ait diğer özellikleri arasında anlamlı fark bulunmadı ($p>0.05$) (Tablo 3).

Tablo 3. Çocuklara ve annelere ilişkin bazı özellikler ile ATBÖ-KF puan ortalamalarının karşılaştırılması.

Değişkenler	Sayı	Yüzde	ATBÖ-KF (X ±SS)	Test İstatistiği
Çocuk yaş				t=0.21/p=0.83
36 aylık ve altı	90	64.2	23.11±9.77	
36 aylık üstü	50	35.8	22.20±12.35	
Çocuk cinsiyet				t=1.45/p=0.01*
Erkek	80	57.1	25.25±2.00	
Kız	60	42.9	19.50±3.05	
Kaçıncı çocuk				Z=0.28/p=0.86
Birinci	65	46.4	21.69±9.62	
İkinci	30	21.4	25.16±12.76	
Üçüncü	45	32.1	22.77±11.32	
Toplam çocuk sayısı				Z:0.31/p=0.85
Bir çocuk	35	25.0	24.00±10.75	
İki çocuk	60	42.9	22.08±10.73	
Üç çocuk	45	32.1	22.77±11.32	
Aile tipi				Z=1.18/p=0.55
Çekirdek aile	90	64.3	23.77±10.25	
Parçalanmış aile	20	14.3	23.25±13.42	
Geniş aile	30	21.4	19.50±10.87	
Aile gelir düzeyi				Z=2.60/p=0.27
Üst	10	7.1	12.50±0.70	
Orta	110	78.6	23.90±10.97	
Alt	20	14.3	21.75±8.77	
Yerleşim yeri				Z:0.31/p=0.85
Köy	25	17.9	25.20±13.86	
Kasaba	30	21.4	20.83±10.64	
İl merkezi	85	60.7	22.76±10.04	
Anne yaş				t=1.91/p=0.04*
32 yaş ve altı	70	50.0	26.42±11.25	
32 yaş üstü	70	50.0	19.14±8.70	
Anne medeni durum				t=1.28/p=0.26
Evli	120	92.8	22.38±10.21	
Bekar	20	7.2	28.00±18.38	
Anne eğitim durumu				t=0.86/p=0.39
Ortaokul ve altı	85	60.7	24.17±10.74	
Lise ve üstü	55	29.3	20.63±10.35	
Anne çalışma durumu				t=2.16/p=0.15
Çalışmıyor	120	92.9	23.03±10.89	
Çalışıyor	20	7.1	19.50±3.53	
Annenin telefonda vakit geçirme süresi				t=-0.56/p=0.03*
2 saat altı	70	50.0	21.64±10.51	
2 saat ve üstü	70	50.0	26.92±10.84	
Telefon kullanımının sorumlulukları engellemesi				t=5.05/p=0.03*
Evet	45	32.1	26.11±13.46	
Hayır	95	67.9	21.21±8.83	

X= Ortalama, SS= Standart Sapma, t= Bağımsız Gruplarda t Testi, Z= Kruskal Wallis Testi, * $p<0.05$

Tablo 4'te EÖ toplam puan ortalamasıyla; aile gelir durumu ve annenin telefonda vakit geçirme süresi arasında; EÖ alt boyutlarından aşırı gevşek tutum puan ortalamasıyla aile gelir durumu ve annenin telefonda

vakit geçirme süresi arasında; EÖ alt boyutlarından saldırgan tutum puan ortalamasıyla aile gelir durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptandı ($p<0.05$) (Tablo 4).

Tablo 4. Çocuklara ve annelere ait özellikler ile EÖ toplam ve alt boyut puan ortalamalarının karşılaştırılması.

Değişkenler	EÖ Toplam	Aşırı Gevşek Tutum	Aşırı Tepkisel Tutum	Saldırgan Tutum
	Test istatistiği X ±SS	Test istatistiği X ±SS	Test istatistiği X ±SS	Test istatistiği X ±SS
Çocuk yaş	t=0.10/p=0.92	t=-0.17/p=0.86	t=0.07/p=0.93	t=-0.12/p=0.90
36 aylık ve altı	124.05±31.64	45.16±13.56	41.44±11.29	28.00±8.03
36 aylık üstü	122.80±31.94	46.10±14.62	41.10±10.41	28.40±8.51
Çocuk cinsiyet	t=0.52/p=0.60	t=0.88/p=0.38	t=0.66/p=0.51	t=-0.24/p=0.80
Kız	120.00±40.22	42.83±15.47	39.75±13.98	28.58±10.27
Erkek	126.31±23.29	47.50±12.31	42.50±7.94	27.81±6.25
Kaçıncı çocuk	Z=0.41/p=0.81	Z=0.17/p=0.91	Z=2.50/p=0.28	Z=1.78/p=0.40
Birinci	125.69±43.34	47.61±18.56	41.30±15.13	29.84±10.54
İkinci	120.50±18.51	44.00±6.63	38.33±5.31	26.16±5.60
Üçüncü	122.66±15.14	43.44±8.60	43.33±4.58	27.00±4.84
Toplam çocuk sayısı	Z=0.29/p=0.86	Z=0.32/p=0.85	Z=1.51/p=0.46	Z=0.15/p=0.92
Bir çocuk	128.14±49.26	49.85±21.31	40.42±17.48	29.85±12.21
İki çocuk	121.66±29.57	44.50±11.88	40.33±9.96	28.00±7.60
Üç çocuk	122.66±15.14	43.44±8.60	43.33±4.58	27.00±4.84
Aile tipi	Z=0.95/p=0.62	Z=0.26/p=0.87	Z=0.69/p=0.70	Z=0.85/p=0.65
Çekirdek aile	128.27±26.12	47.38±12.11	42.77±8.85	29.77±7.87
Parçalanmış aile	116.00±55.66	44.50±22.48	38.00±20.01	25.25±11.84
Geniş aile	114.66±29.04	40.50±12.84	39.16±10.02	25.16±5.34
Aile gelir düzeyi**	Z=4.91/p=0.04* a=b>c	Z=6.42 /p=0.04* a=b>c	Z=0.09/p=0.95	Z=6.68/ =0.03* a=b>c
Üst ^a	135.00±21.21	47.00±8.48	43.00±4.24	34.00±4.24
Orta ^b	127.50±31.24	47.95±13.49	41.68±11.37	29.04±7.93
Alt ^c	96.50±24.00	31.25±8.42	38.50±11.12	20.25±4.99
Yerleşim yeri	Z=0.21/p=0.90	Z=0.35/p=0.83	Z=0.99/p=0.61	Z=2.15/p=0.34
Köy	127.60±44.23	46.40±17.70	44.40±15.37	27.20±8.95
Kasaba	122.33±21.03	46.33±13.17	40.16±5.41	26.00±5.51
İl merkezi	122.88±31.70	44.94±13.51	40.82±11.17	29.17±8.76
Anne yaş	t=-0.36/p=0.71	t=-1.13/p=0.26	t=-0.46/p=0.64	t=0.60/p=0.55
32 yaş ve altı	121.42±38.18	42.57±15.30	40.35±13.44	29.07±9.95
32 yaş üstü	125.78±23.40	48.42±11.67	42.28±7.70	27.21±5.80
Anne medeni durum	t=1.38/p=0.19	t=0.51/p=0.65	t=1.83/p=0.07	t=2.07/p=0.04
Evli	124.34±32.24	45.50±14.22	41.61±11.16	28.38±8.31
Bekar	114.00±5.65	45.50±2.70	37.50±2.70	25.00±0.00
Anne eğitim durumu	t=0.37/p=0.71	t=-0.01/p=0.98	t=0.44/p=0.66	t=0.26/p=0.79
Ortaokul ve altı	125.41±38.58	45.47±17.15	42.05±13.49	28.47±9.38
Lise ve üstü	120.81±15.02	45.54±5.90	40.18±4.60	27.63±5.81
Anne çalışma durumu	t=-0.38/p=0.75	t=-1.09/p=0.45	t=-0.18/p=0.87	t=2.07/p=0.04
Çalışmıyor	123.11±31.96	44.73±13.65	41.23±11.06	28.38±8.31
Çalışıyor	130.00±24.04	55.50±13.43	42.50±9.19	25.00±1.75
Anninin telefonda vakit geçirme süresi	t=1.95/p=0.04*	t=2.58/p=0.01*	t=0.85/p=0.40	t=1.64/p=0.11
2 saat altı	112.64±22.12	39.42±9.34	39.57±9.24	25.71±6.52
2 saat ve üstü	134.57±35.61	51.57±14.90	43.07±12.25	30.57±8.91
Telefon kullanımının sorumlulukları engellemesi	t=11.49/p=0.85	t=13.44/p=0.73	t=12.42/p=0.87	t=0.98/p=0.34
Evet	125.55±40.45	44.11±15.69	40.77±13.17	30.77±11.05
Hayır	122.68±26.94	46.15±13.03	41.57±9.87	26.89±6.15

X= Ortalama, SS= Standart Sapma, t= Bağımsız Gruplarda T Testi, Z= Kruskal Wallis testi, * $p<0.05$, **Tukey HSD testi

Annelerin ATBÖ-KF puan ortalaması ile EÖ alt boyutları puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken, ATBÖ-KF puan ortalaması ile EÖ toplam puan ortalaması arasında istatistiksel açıdan pozitif

yönde anlamlı zayıf bir ilişki olduğu bulundu ($p<0.05$) (Tablo 5).

Tablo 5. Akıllı telefon bağımlılığı-kısa formu ile ebeveynlik ölçeği toplam ve alt boyut puan ortalamalarının ilişkisi.

Değişkenler	EÖ Toplam	Aşırı Gevşek Tutum	Aşırı Tepkisel Tutum	Saldırgan Tutum
ATBÖ-KF	<i>r</i> 0.036*	-0.127	0.186	0.027

r: Pearson Korelasyon Kat Sayısı, **p*<0.05

TARTIŞMA

Bu çalışma, annelerdeki ATB ile ebeveynlik düzeyi arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapıldı.

Araştırmaya katılan annelerin 22-46 yaş aralığında olduğu, tamamının kendine ait akıllı telefona sahip olduğu ve aktif olarak telefon kullanıcıları olduğu bulundu. Literatürde bebeklerin ve küçük çocukların ebeveynlerinin (18-49 yaş) %90'ından fazlasının bir akıllı telefona sahip olduğu ve sıklıkla dijital teknolojilerin aktif kullanıcı oldukları bildirildi (Braune ve ark., 2021). Özellikle küçük yaş grubu çocuğa sahip olan annelerde bu durumun fazla olmasının nedeni olarak çocuk bakımına ilişkin bilgilerin akıllı telefon sayesinde istenilen zamanda ve hızlı bir şekilde elde edilebilmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Bu çalışmada, kronik hastalığa sahip 18-48 aylık çocukların annelerinin ATB düzeyleri düşük bulundu. Ayrıca ATB düzeylerinin çocuğun cinsiyeti ve annenin yaşı değişkenlerinden etkilendiği ancak annenin eğitim seviyesi, gelir durumu ve medeni hal değişkenlerinden etkilenmediği görüldü. Pancani ve arkadaşlarının (2021) ergenlerin ebeveynleri ile yaptığı çalışmada, ebeveynlerin eğitim seviyeleri ile ATB düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken, Gui ve Buchi (2019) yaptıkları çalışmada anlamlı bir ilişki olduğunu buldu. Bu çalışma ile benzer nitelikte Kore'de okul öncesi çocuğu olan annelerle yapılan çalışmada, ATB düzeyine eğitim durumunun etkili olmadığı ancak yaşın anlamlı şekilde etkili olduğu ve genç annelerin daha fazla ATB yaşadığı bildirildi (Chang, 2015). Başka bir çalışmada da yaşın önemli bir faktör olduğu gösterildi (Connell ve ark., 2015). TÜİK 2021 verilerine göre, yetişkinlerin 35 yaşından önceki (%97.1) telefon kullanım oranı, 35 yaşından sonraki (%95.9) kullanım oranına göre daha yüksektir. Bunun temelinde küçük yaşta olan yetişkinlerin diğerlerine göre teknolojiye daha hızlı uyum sağlamalarının ve teknolojiyi günlük yaşamlarında daha aktif ve kolay kullanabilmelerinin yattığı düşünülmektedir. Ayrıca TÜİK 2021 verilerine göre, erkek çocukların (%83.9) kız çocuklara (%81.5) göre daha fazla telefon kullandıkları bildirilmektedir. Erkek çocuğu olan annelerin çocuklarından etkilendiği için ATB düzeylerinin daha yüksek olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışmada, annelerin ebeveynlik ölçeği puan ortalamalarının düşük olduğu yani olumsuz ebeveynlik uygulamaları düzeylerinin düşük olduğu bulundu. Bu çalışmanın aksine Tüfekçi ve Deniz (2016) 48-72 aylık çocuklar ve anneleri ile yaptığı çalışmada, annelerin olumsuz ebeveynlik uygulamaları gösterdiğini bildirdi. Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu [DEHB] tanısı olan ve olmayan çocukların ebeveynleri ile yapılan bir

başka çalışmada da DEHB'li çocuğa sahip ebeveynlerin ebeveynlik öz yeterlik inancının daha düşük olduğu bulundu (Karadağ ve Güzel, 2020). Bunun sebebinin sağlık sorunu yaşayan çocuğa sahip olan annelerde yaşanan sağlık sorununun annenin bakım verici rolünü yeterli şekilde yerine getirmediği inancını yaşamasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Bu çalışmada, ebeveynlik ölçeği puan ortalamasının annenin yaşından, eğitim durumundan, medeni halinden ve çalışma durumundan etkilenmediği, ancak ailenin gelir durumu arttıkça olumsuz ebeveynlik uygulamalarının arttığı bulundu. Bu çalışma sonuçlarının aksine Kore'de okul öncesi çocuğu olan annelerle yapılan çalışmada, annenin yaşındaki ve ailenin gelir düzeyindeki artışın ebeveynlik yeterliliği üzerinde önemli bir etken olduğu bildirildi (Chang, 2015). Kadınlarda ebeveynlik rollerine ilişkin algılarının değerlendirildiği çalışmada, algılanan ebeveynlik rollerinin yaşa, eğitim düzeyine ve gelir düzeyine göre değiştiği bildirildi (Yılmaz ve ark., 2018). Balat ve arkadaşlarının (2014) yaptığı çalışmada, annelerin ebeveynlik öz yeterliliklerinin öğrenim durumuna, ailenin gelir düzeyine ve sahip oldukları çocukların cinsiyetine göre değişmediği saptandı. Kurt ve Aslan (2020) okul öncesi çocukların anneleri ile yaptığı çalışmada, eğitim seviyesi ve gelir durumu arttıkça olumlu ebeveynlik uygulamalarının arttığı bildirildi. Literatürdeki diğer araştırma sonuçları da bu çalışma sonuçlarını destekler niteliktedir (Balat, 2014; Şanlı ve Öztürk, 2007). Bu çalışmada, ebeveynlik ölçeği puan ortalamasına yaşın etkisinin olmadığı ancak gelir azaldıkça olumsuz ebeveynlik uygulamalarının azalmasının nedeninin gelir düzeyinin az olduğu ailelerde annenin çalışma hayatında olmamasından dolayı tüm zamanını çocuk ile geçirme imkânı bulmasıyla ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışmada, annelerin ATB düzeyi arttıkça olumsuz ebeveynlik uygulamalarının arttığı saptandı. Bir çalışmada akıllı telefonların aşırı kullanımının annelerin olumsuz ebeveynlik tutumlarına yol açtığı bildirildi (Chang, 2015; McDaniel ve arkadaşları 2017).

"Phubbing" davranışlarının günlük etkileşimleri kesintiye uğrattığı, aile yaşamının ve aile süreçlerinin dokusunu bozarak birlikte ebeveynliği kalitesini etkilediği gösterildi. Ebeveynlerin "phubbing" davranışları, "dikkati dağılmış ebeveynlik" terimiyle adlandırılmaktadır. Bunu destekler nitelikte bir çalışmada, ebeveynlerin cep telefonu kullanımlarının dikkati dağılmış ebeveynliğe yol açtığı gösterildi (McDaniel, 2019). Literatürdeki çalışmalarda, ebeveynler telefon kullanırken çocukları ebeveynlerinin dikkatini çekmeye çalıştığında çocukların sert ebeveynlik tepkileri ile karşılaştıkları bildirildi (McDaniel, 2019; Radesky ve ark., 2014). Diğer çalışmalarda da bazı ebeveynlerin telefon kullanımlarını yarıda kestikleri için çocuklarına kızdıkları bulundu (McDaniel, 2019; Radesky ve ark., 2016). Telefon ile aşırı uğraşan ebeveynlerin, çocuklarından uzak durma, onlarla göz temasını kesme ve çocuklarının duygusal sıkıntılarını, iletişim kurma girişimlerini ve güvenliklerini görmezden gelme eğiliminde oldukları bildirildi (Braune-Krickau ve ark., 2021; Elias ve ark., 2020). ATB'nin annelerin çocuk yetiştirmek için gerekli bilgi ve birikimi, çocuklarla

iletişim yöntemlerini ve çocuklara rehberlik etme becerisini azalttığı bildirilmektedir (Chang, 2015). Akıllı telefon kullanımı annenin fiziksel ve ruhsal sağlığını etkilediği için annelerin bazen çocuklarının günlük hayatını yönetemediği ve olumsuz disiplin yöntemlerini kullandığı görülmektedir. Bu nedenle ATB ile ebeveynlik uygulamaları arasında ilişki olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın bazı sınırlılıkları mevcuttur. İlk olarak, bu çalışma sonuçları yalnızca annelerin kendi bildirimlerine dayanmakta olup annenin ruhsal durumu konusunda bir sorgulamaya gidilmedi. Aile üyesi olan ve doğrudan etkilenen çocukların başta olmak üzere birden fazla bilgi kaynağından veri toplanmaması yanlışlık oluşturmaktadır. İkincisi, çalışma sadece annelerde yapıldı ve babalar dahil edilmedi. Son zamanlarda dikkat çeken babanın ebeveynlik rolünün önemi göz önüne alındığında, her iki ebeveynin de yanıtlarının alınmaması çalışma için sınırlılık yaratmaktadır.

SONUÇ

Annelerin ATB düzeylerinin ve olumsuz ebeveynlik uygulama düzeylerinin düşük olduğu bulundu. Annelerin ATB düzeyleri azaldıkça olumsuz ebeveynlik uygulamalarının anlamlı olarak azaldığı bulundu. Annelerden 32 yaş ve altında olanların, iki saat ve üstünde telefon ile vakit geçirenlerin ve erkek çocuğuna sahip olanların ATB düzeyi anlamlı olarak yüksek bulundu. Ayrıca telefonda vakit geçirmenin sorumluluklarını engellediğini düşünenlerin ATB düzeyi anlamlı olarak yüksek saptandı. Ailesi alt gelir seviyesinde olan anneler daha az olumsuz ebeveynlik uygulamaları göstermektedir. İki saat altında telefon ile vakit geçiren annelerin de daha az olumsuz ebeveynlik uygulamaları gösterdiği saptandı. Teknolojinin hızlı bir şekilde yaygınlaşması ile teknolojik araçlar insan yaşamının merkezi hali geldi ve insana bir taraftan konfor sağlarken diğer taraftan yıkıcı etkiler getirdi. Teknolojik araçların kontrolsüz kullanımı bağımlılık ile sonuçlanabilmekte ve insanın yaşamdaki rollerini ve sorumluluklarını bozabilmektedir. Toplumların gelişmesinin gerekliliklerden olan çocukların doğru yetiştirilmesinde önemli rol oynayan kadının bu konuda daha dikkatli ve bilinçli davranması gerekmektedir. Türkiye’de sıklıkla çocuklarda teknolojik bağımlılığın ve ebeveynlik ilişkisinin sorgulandığı çalışmalar yer almaktadır. Ancak annelerin teknolojik bağımlılıkları üzerine olan çalışmalar oldukça sınırlıdır. Bu nedenle ebeveynlere yönelik teknoloji bağımlılığının diğer türlerini ve başka özellikler ile olan ilişkisini sorgulayan aynı zamanda farklı bilgi kaynaklarının da dahil edildiği çalışmalar yapılması önerilmektedir.

Teşekkür

Araştırmaya katılan tüm katılımcılara teşekkürlerimizi sunarız.

Çıkar Çatışması

Yazarlar çalışmada çıkar çatışması bulunmadığını beyan eder.

Yazar Katkıları

Plan ve tasarım: SD, DE; **Gereç, yöntem, veri toplama:** SD, DK; **Analiz ve yorum:** SD, DK; **Yazım ve eleştirel değerlendirme:** NŞÇ, DE.

KAYNAKLAR

- Braune, K.K., Schneebeli, L., Pehlke-Milde, J., Gemperle, M., Koch, R., vonWyl, A. (2021). Smartphones in the nursery: Parental smartphone use and parental sensitivity and responsiveness within parent-child interaction in early childhood (0-5 years): A scoping review. *Infant Mental Health Journal*, 42(2), 161–175. <https://doi.org/10.1002/imhj.21908>
- Busch, P.A., McCarthy, S. (2021). Antecedents and consequences of problematic smartphone use: A systematic literature review of an emerging research area. *Computers in Human Behavior*, 114, 1-47. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2020.106414>
- Chang, Y.O. (2015). The effects of mothers' smartphone addiction on parenting efficacy and parenting attitude. *Journal of Korean Child Care and Education*, 11(2), 109-129. <https://doi.org/10.14698/jkccce.2015.11.2.109>
- Connell, S.L., Lauricella, A.R., Wartella, E. (2015). Parental co-use of media technology with their young children in the USA. *Journal of Child and Media*, 9(1), 5-21. <https://doi.org/10.1080/17482798.2015.997440>
- Fidan, H. (2016). Mobil bağımlılık ölçeği'nin geliştirilmesi ve geçerliliği: bileşenler modeli yaklaşımı. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 3, 433-469. <https://doi.org/10.15805/addicta.2016.3.0118>
- Gui, M., Büchi, M. (2021). From use too veruse: digital inequality in the age of communication abundance. *Social Science Computer Revw*, 39(1),3-19. <https://doi.org/10.1177/0894439319851163>
- Karababa, A. (2019). Çok boyutlu ebeveynlik stillerini değerlendirme ölçeği'nin (ÇESDÖ) (ebeveyn formu) Türkçeye uyarlanması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 46(46), 108-131. <https://doi.org/10.9779/pauefd.439949>
- Karadağ, Y., Güzel, H.Ş. (2020). Dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu tanısı olan ve olmayan ergenlerin öz-yeterlik inançları, anne ve babalarının ebeveynlik öz-yeterlik inançları ve DEHB belirtilerinin karşılaştırılması. *Yeni Symposium*, 58(3), 11-19. <https://doi.org/10.5455/NYS.20200703074947>
- Niu, G., Yao, L., Wu, L., Tian, Y., Xu, L., Sun, X. (2020). Parental phubbing and adolescent problematic mobile phone use: The role of parent-child relationship and self-control. *Children and Youth Services Review*, 116, 1-7. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105247>
- Noyan, C. O., Enez Darçin, A., Nurmedov, S., Yılmaz, O., Dilbaz, N. (2015). Akıllı telefon bağımlılığı ölçeğinin kısa formunun üniversite öğrencilerinde türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 16, 73-81. <https://doi.org/10.5455/apd.176101>
- Pancani, L., Gerosa, T., Gui, M., Riva, P. (2021). “Mom, dad, look at me”: The development of the parental phubbing scale. *Journal of Social and Personal Relationships*, 38(2), 435-458. <https://doi.org/10.1177/0265407520964866>
- Sırakaya, M., Seferoğlu, S.S. (2018). Çocukların Çevrim-İçi Ortamlarda Karşılaştıkları Riskler ve Güvenli İnternet

- Kullanımı. (Ed. B. Akkoyunlu, A. İşman ve H. F. Odabaşı). Eğitim Teknolojileri Okumaları. 185-202.
- TÜİK. (2021). "Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması, 2021". Erişim adresi: [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2021-37437](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2021-37437) (Erişim tarihi:20.03.2022).
- Tüfekçi A.A., Deniz, Ü. (2016). Okul öncesi dönem çocuklarının davranışlarının ebeveynlik uygulaması ve bazı demografik özelliklere göre incelenmesi. *Journal of International Social Research*, 9(47), 687-695. <https://doi.org/10.17719/jisr.2016.1414>
- Tüfekçi, A., Deniz, Ü. (2014). An adaptation study of the parenting scale into turkish. *European Journal of Research on Education*, 2(2), 192-201. <https://doi.org/10.15527/ejre.201426264>
- Üstündağ, A. (2022). Çocukların sosyal medya, akıllı telefon ve oyun bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Bağımlılık Dergisi*, 23(3), 1-1. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/bagimli/issue/65788/1004767>
- Wang, X., Qiao, Y., Li, W., Lei, L. (2021). Parental phubbing and children's Social withdrawal and aggression: A moderated mediation model of parenting behaviors and parents' gender. *Journal of Interpersonal Violence*, 1-25. <https://doi.org/10.1177/08862605211042807>
- Yazıcı, Z.N., Özcan, E.N. (2021). Annelerdeki teknoloji bağımlılığı düzeyi ile dijital ebeveynlik düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İnsan Bilimleri Dergisi*, 2(1), 15-28. <https://doi.org/10.51533/insanbilimleri.908582>
- Yılmaz, H., Ülker, M., & Yılmaz, A. S. (2018). Kadınlarda ebeveynlik rollerine ilişkin kendilik algısının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 415-431
- Yiğit, E., Günüç, S. (2020). Çocukların dijital oyun bağımlılığına göre aile profillerinin belirlenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 144-174. <https://doi.org/10.33711/yyuefd.691498>